

PARCOURS

TROYES

GRAND EST

VILLES
& PAYS
D'ART &
D'HISTOIRE
DIRE

1. Schat van Pouan

© Jean-Marie Protte,
inv. 860.19.1 tot 14 ; Coll.
Museum voor Beeldende
Kunsten van Troyes

2. Plattegrond van Troyes aan het einde van de 13de eeuw

© Claude Bérisé, volgens
een plan van P. Pietresson
de Saint-Aubin

Omslag : Balkuiteinde met houtsnijwerk

© Daniel Le Nevé

Houten huizen uit de rue Émile-Zola

© Daniel Le Nevé

TROYES :

DE STAD MET DE VORM VAN EEN CHAMPAGNEKURK

**RESULTAAT VAN DE BEWEGINGEN BINNEN DE GALLO-ROMEINSE STAD,
VAN OPEENVOLGENDE AFTAKKINGEN VAN DE LOOP VAN DE SEINE
EN VAN DE OPRICHTING VAN VESTINGWERKEN TEN TIJDE VAN DE
JAARMARKTEN VAN CHAMPAGNE.**

AUGUSTOBONA : GALLO-ROMEINSE STAD

De plaatsnaam (Augustobona) doet vermoeden dat het antieke Troyes gesticht werd onder de Julisch-Claudische dynastie. In 63 van onze tijdrekening verwees Plinius de Oudere naar deze stad met de vorm 'Tricasses' en in de tweede eeuw werd de officiële naam 'Augustobona' vermeld door Ptolemaeus.

Het was toen een klein gehucht dat dienstdeed als transitzone voor soldaten en koopwaar, het trefpunt voor de Gallische adel, voor ambachtslieden, handelaren en de plattelandsbevolking. De aansluiting op de Via Agrippa die Milaan verbond met Boulogne-sur-Mer, de nabijheid van de Seine en de mogelijke samenvloeiing met de Vienne hebben ongetwijfeld een rol gespeeld bij de keuze van deze plek.

Deze weg, die de stad van oost naar west doorkruist, valt samen met de huidige 'rue de la Cité' en vormt binnen de stadsmuren de Decumanus Maximus.

De onlusten in het Laat-Romeinse Rijk zullen het uitzicht van de stad wijzigen. Door de steeds terugkerende invallen van de oosterse barbaren vanaf het tweede deel van de 3de eeuw wordt de stad inderdaad verplicht om zich van de buitenwereld af te sluiten door de bouw van vestingmuren waarvan de oppervlakte intra muros op ongeveer 16 ha wordt geschat.

DE ONTWIKKELING VAN DE STAD TIJDENS DE MIDDELEEUEWEN

In de 11de eeuw hadden de Graven van Champagne een burcht in Troyes. Vanaf de 12de eeuw heerst er grote welvaart in de stad en dat vertaalt zich in een topografische uitbreiding: er worden nieuwe gebouwen opgetrokken (paleis van de graven, godshuis, bisschoppelijk paleis...), er wordt een nieuwe omwalling aangelegd, het aantal straten neemt zienderogen toe en de verwaarloosde antieke wegen verdwijnen. Er ontstaan ook nieuwe wijken. Natte gebieden worden drooggelegd door de aanleg van kanalen en zo wint Troyes aan ruimte voor de huisvesting van ambachtslieden (leerlooiereien, slagerijen, molens).

Daarnaast sticht Hugo van Payns, huisvriend van graaf Hugo I van Champagne, in 1118 de Orde van de tempeliers om de pelgrims op weg naar Palestina te beschermen. De grondregel van deze monniksoldaten wordt in 1128 bekrachtigd tijdens het concilie van Troyes, in aanwezigheid van de heilige Bernardus die zopas een cisterciënzerklooster heeft gesticht in Clairvaux. Van 1229 tot 1231 laat graaf Theobald IV van Champagne nieuwe omwallingen bouwen aan de oostzijde van de stad. Hierbij wordt de loop van de Seine gewijzigd en krijgt Troyes haar huidige vorm van een champagnekurk. De

1

nieuwe handels- en industriewijken vormen de steel van de kurk en de kop omvat de oude stad en haar uitbreidingen.

EEN UITZONDERLIJKE PATRIMONIALE KERN ROND HET PALEIS VAN DE GRAVEN VAN CHAMPAGNE

Graaf Hendrik I beslist om een paleis te bouwen buiten het castrum en het feodale kasteel van de eerste graven van Champagne te verlaten. De werken starten omstreeks 1150 en vanaf 1157 wordt doorgegaan met de constructie van de kapittelkerk Saint-Etienne die aanleunt tegen het hoofdgebouw van het paleis. Deze kerk bevatte een opmerkelijke kerkschat en ook de grafmonumenten van de graven Hendrik I en Theobald III. Dit paltsgrafelijk geheel - aan de oostzijde begrensd door de kathedraal, in het noorden door het godshuis en in het zuiden door de abdij Notre-Dame-aux-Nonnains en de basiliek Saint-Urbain - vormde een uitzonderlijke patrimoniale kern, de plaats waar in Troyes de wereldlijke en spirituele macht samenkwamen. De storm van de revolutie, gecombineerd met de stadsontwikkeling aan het begin van de 19de eeuw, zorgde voor de scheiding van deze machten.

2

DE JAARMARKTEN VAN CHAMPAGNE : DE INTERNATIONALE UITSTRALING VAN DE STAD

De Jaarmarkten van Champagne worden voor het eerst gehouden in de 11de eeuw en krijgen echt structuur aan het einde van de 12de eeuw, onder impuls van de Graven van Champagne, en dan in het bijzonder van Theobald II die hiervoor grote belangstelling toont. Deze laatste zorgt voor een plaats waar de transacties kunnen gebeuren en voert in 1137 de 'conduit des foires' in, een systeem om de marskramers ook te beschermen buiten zijn domein. Van nu af aan vinden de markten tweemaal per jaar, op een vaste datum, plaats in de vier steden van zijn grondgebied : Troyes, Bar-sur-Aube, Provins en Lagny. Zo krijgen we in Troyes de 'warme' jaarmarkt van Saint-Jean die op 24 juni start en de 'koude' markt van Saint-Rémy die op 1 oktober begint. Ze duren twee weken en worden georganiseerd in de wijk Saint-Jean, waar naast de kerk tijdelijke hutjes staan om handelaren uit heel Europa in onder te brengen.

De bewakers van de markt zien erop toe dat de contracten worden nageleefd en de 'once Troy' is de eenheid van gewicht die wordt gebruikt voor het wegen van edele metalen.

1. De abdij Notre-Dame-aux-Nonnains en het paleis van de Graven van Champagne, Litho van Charles Fichot

© Pascal Jacquinot, Mitantier B.1.1.1, Boekdeel I, 1852, Mediatheek van de agglomeratie Troyes

2. Zegel van graaf Hendrik I van Champagne, de Vrijgevege

© Noël Mazières, 42FI2, Departementaal Archief van de Aube

3. Plattegrond van Troyes aan het einde van de 12de eeuw

© Claude Bérisé, volgens een plan van P. Pietresson de Saint-Aubin

4. De 'Tour de l'Orfèvre' (toren van de goudsmid) in Troyes, Charles Fichot, 2de kwart van de 19de eeuw

© Jean-Marie Protte, inv. 37.7.5, Coll. Museum voor Beeldende Kunsten van Troyes

5. Troyes, de oude Kruidenmarkt, Charles Fichot, 2de kwart van de 19de eeuw

© Jean-Marie Protte, inv. 37.7.4, Coll. Museum voor Beeldende Kunsten van Troyes

**1. De heilige Barbara,
16de eeuw, kerk
Saint-Pantaléon**
© Daniel Le Nevé

**2. Het Hôtel du Lion-Noir,
16de eeuw**
© Daniel Le Nevé

**3. Glasraam van de
Schepping, 16de eeuw,
kerk Sainte-Madeleine**
© Carole Bell

De stad, die 10.000 tot 20.000 inwoners telt, ontvangt een duizendtal buitenlanders tijdens deze periodes in de 12de en vooral in de 13de eeuw, de gouden tijd van de jaarmarkten en ook de tijd waarin het commerciële aspect geleidelijk vervaagt en plaatsmaakt voor een wisselmarkt bezield door de Italiaanse bankiers. Deze laatste zullen nadien ook verdwijnen als gevolg van de politieke crisissen.

DE 'BEAU XVIe SIÈCLE', DE SCHONE 16de EEUW VAN TROYES

De burgerlijke architectuur is een weerspiegeling van de teruggevonden welstand aan het einde van de 15de en het begin van de 16de eeuw.

Het begin van de 16de eeuw is inderdaad florissant voor de Champagnestreek, en in het bijzonder voor de stad Troyes. Naast de textielindustrie en de leerlooierij die hier al vaste voet hebben gekregen, worden nu ook de papierfabrieken en de drukkerijen belangrijk. De molens worden herbouwd, de kerken vergroot of vernieuwd.

Daarnaast begint voor de stad een tijd van voorspoed op het gebied van de kunsten en wordt er zelfs gesproken van de school van Troyes voor schilderkunst, beeldhouwwerk en brandschilderkunst. Dit is de 'Beau XVIe siècle van Troyes', de schone 16de eeuw.

Wat betreft de beeldhouwkunst, zijn de werken van de groep van Troyes vermaard tot ver over de grenzen. We hebben bijvoorbeeld Maître de Chource of beeldhouwer Domenico del Barbieri die zorgt voor de verspreiding van de Italiaanse renaissance in de stad.

Op 24 mei 1524 wordt evenwel een derde van Troyes verwoest door een verschrikkelijke brand : duizend vijfhonderd huizen worden in de as gelegd en ook een hele reeks kerken, zoals deze van Saint-Nicolas, Saint-Pantaléon en Saint-Jean-au-Marché. De aanblik van de stad verandert. Dankzij de gunstige economische conjunctuur van die tijd en de welstand van bepaalde inwoners kunnen de geteisterde wijken toch herbouwd worden.

De getroffen kerken worden opnieuw in goede staat gebracht, er worden nieuwe wegen aangelegd om de toegang voor de hulpdiensten te vergemakkelijken en er worden ook talrijke houten huizen en stenen herenhuizen met het typische dambordmotief van de Champagne opgetrokken.

Deze reconstructiedrang beperkt zich niet tot de afgebrande wijken, maar breidt zich uit tot het geheel van de Champagnekruik. Hierdoor wordt de stadsarchitectuur homogener.

**1. Usine du Vouldy
(Fabriek van Vouldy)**

© Daniel Le Nevé

**2. De Champagnerkurk
gezien vanuit de lucht**

© Les Quatre Vents

VAN DE MIDDELEEUEWSE STAD NAAR DE STAD VAN VANDAAG : DE UITBREIDING VAN HET STADSCENTRUM

DE REVOLUTIE IN DE 18de EEUW, DE STADVERNIEUWING VAN DE 19de EEUW, DE DRINGENDE WEDEROPBOUW NA DE OORLOG, DE HYGIËNISTENBEWEGING... HEBBEN EEN ONVERMIJDELIJKE WEERSLAG GEHAD OP HET STEDELIJKE UITZICHT VAN HET CENTRUM VAN TROYES.

DE REORGANISATIE VAN DE STAD IN DE 17de EN DE 18de EEUW

Vanaf de tweede helft van de 17de eeuw worden er lanen met bomen aangelegd rond de grachten. Bovendien komen er zich tussen 1610 en 1640 heel wat religieuze ordes vestigen in Troyes : kapucijnen, karmelietessen, oratorianen, visitandinnen, ursulinen, de congregatie van Onze-Lieve-Vrouw, missiepriesters...

Het was in deze eeuw dat het stadhuis van Troyes werd gebouwd, tussen 1624 en 1670.

De vestingwerken raken vanaf de 18de eeuw in onbruik.

Bovendien is de stad het voorwerp van een aanpassingsplan dat in 1769 wordt opgesteld door ingenieur Bocher de Coluel, maar dat slechts gedeeltelijk wordt uitgevoerd. Dit document dat dateert van voor de revolutionaire gewelddadigheden, is vandaag nog steeds van groot stedenbouwkundig belang.

De Revolutie wijzigt in aanzienlijke mate de topografie van Troyes : kerken worden afgebroken, verkocht aan particulieren, omgevormd tot woningen of magazijn en abdijen worden omgeturnd tot openbare gebouwen (prefectuur, gevangenis, tehuizen...).

De Beeldenstorm heeft met name geleid tot de ondergang van de abdijkerken Saint-Loup (nu het Museum voor Schone Kunsten en

Archeologie) en Notre-Dame-aux-Nonnains (naast de prefectuur) en van de kapittelkerk Saint-Etienne (place du Préau) en heeft ook de val van het paleis van de Graven van Champagne (place du Préau) versneld.

DE 19de EEUW : HET GOUDEN TIJDPERK VAN HET BREIGOED EN DE VERANDERING VAN HET STEDELIJK LANDSCHAP

De 19de eeuw is een andere belangrijke periode uit de geschiedenis van de stad, want dan wordt Troyes echt het technologische centrum van het Franse breigoed waarvan de bloeiperiode zich situeert tussen 1885 en 1910 dankzij de invoering van de Cottonmachine waarmee de productiviteit kan worden verhoogd en waarmee werk kan worden afgeleverd dat internationale faam geniet. We denken hier aan de familiedynastieën Valton, Poron, Mauchauffée en Lebocey.

De stad specialiseert zich vervolgens in de productie van kousen dankzij een aantal gevestigde fabrikanten die hiervoor de vereiste 'rechte' machines hebben, zoals Poron Frères, Guivet en Couturat.

De achter de oude slotgrachten gevestigde breigoedfabrieken breiden zich tussen 1870 en 1910 uit op de braakliggende terreinen van de buitenwijken, vooral ten zuidwesten van de stad. Zaagdaken en stenen schoorstenen bepalen voortaan het stedelijke landschap.

Terzelfder tijd ontstaan rond Troyes voorsteden waarin de arbeiders zich gaan vestigen en zo bijdragen tot de ontwikkeling van een vernieuwende en traditionele woonwijze. De traditie van de herenhuizen wordt voortgezet, maar daarnaast verschijnen er vrijstaande villa's, verkavelingen en huurpanden. De burgerij van Troyes, in rangen geordend rond de fabrieksbaas en de bankier, doet zich gelden in de architectuur. Het stedelijke landschap wordt trouwens ook grondig gewijzigd door de werken voor het kanaal van de Haute-Seine dat Troyes verbindt met Nogent-sur-Seine. De uitvoering van dit project dat door Napoleon I werd goedgekeurd, start pas echt in 1840 : de Champagnekurk wordt in tweeën verdeeld, van het noorden tot het zuiden. Er ontstaat een havengebied in het midden van de stad. Hierbij wordt een immense havenkom uitgegraven, gedeeltelijk op het voormalige terrein van het paleis van de Graven van Champagne. Het van het paleis gerecupereerde materiaal dient voor de bouw van de sluisen. Het kanaal wordt in 1846 opengesteld voor scheepsverkeer tussen Troyes en Marcilly. In deze periode worden heel wat overblijfselen van vroeger één na één gesloopt zoals het feodale kasteel van de graven in 1840 en 1862, of ze krijgen een andere functie zoals het klooster van de minderbroeders dat een gevangenis wordt. Huizenblokken uit de 16de eeuw verdwijnen,

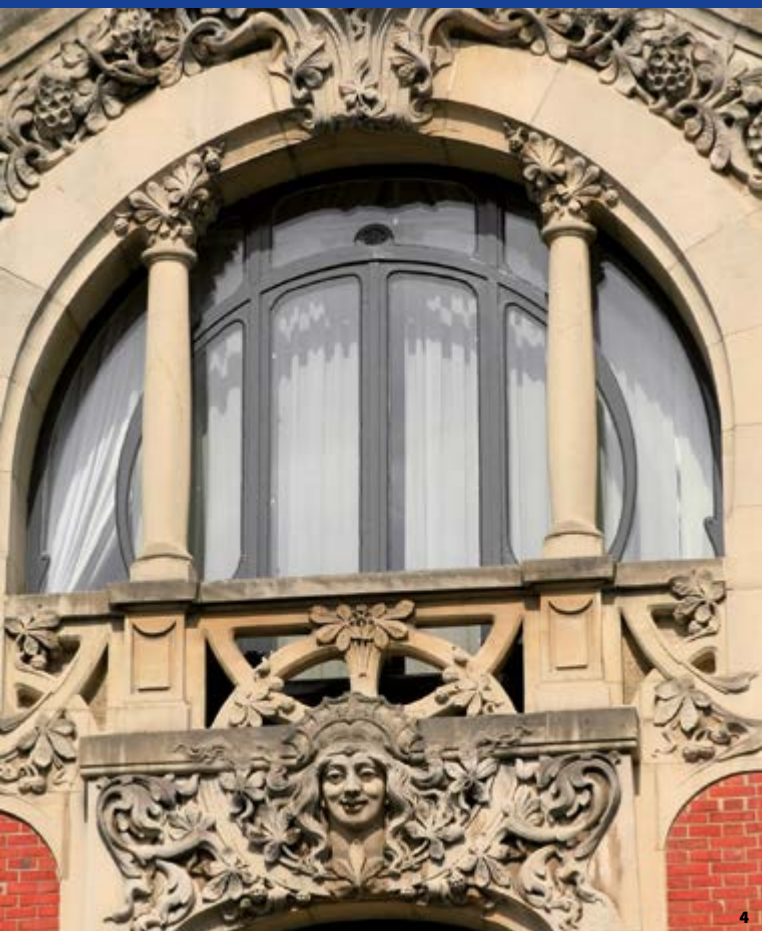
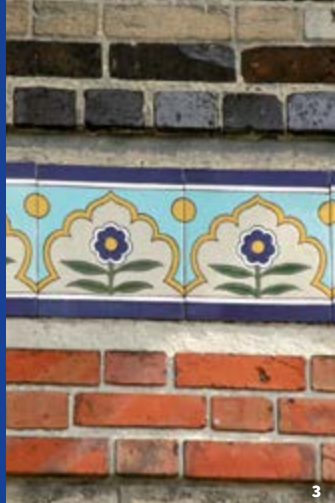
zoals deze in de rue de la Charbonnerie die in 1875 worden afgegooid om op die plaats de rue des Quinze-Vingts te kunnen aanleggen.

De verdedigingswerken worden met de grond gelijk gemaakt, de slotgrachten worden dichtgegooid en maken plaats voor grote lanen waarvan een deel wordt ingericht als park (bijvoorbeeld 'Vallée Suisse' langs de huidige boulevard Gambetta). Bij het rechtekken van de straten worden gevels en uitkragingen gewist. Ook de hutjes bij de kathedraal en de kerken verdwijnen.

DE OVERGANG VAN DE STAD NAAR HET HUIDIGE TIJDPERK

Het begin van de 20ste eeuw ligt in de lijn van de vorige eeuw : er vallen slechts een paar stilistische nieuwigheden te onderscheiden, zoals de Villa Viardot die in 1908 door een rijke handelaar uit Troyes in art-nouveaustijl wordt gebouwd. De tram maakt zich meester van de stad en haalt niets dan voordeel uit de rechtgetrokken straten en de aanleg van brede boulevards.

In de jaren 1930-1940 worden beken en kanalen gedempt, met name grote stukken van het kanaal van de Haute-Seine, voor de aanleg van brede straten waarlangs industriële groeikernen voor breigoed ontstaan of zich verder uitbreiden. Langzamerhand gaan er stemmen op voor een eerherstel van het oude Troyes.

1. Dampierre-kade en kade van de Graven van Champagne

© Claude Bérésé,
La Mémoire de Troyes II,
1998, oude ansichtkaarten

2. De tuin Vallée Suisse

© Carole Bell

3. Fries van de Villa Marguerite, 19de eeuw

© Daniel Le Nevé

4. Detail van de Villa Viardot, begin 20ste eeuw

© Daniel Le Nevé

1

**1. Museum voor Schone
Kunsten en Archeologie
Natuurhistorisch
museum, 17de-18de eeuw**

© Daniel Le Nevé

**2. Kathedraal Saint-
Pierre-et-Saint-Paul,
13de-17de eeuw**

© Adrien Clergeot

2

TROYES

VAN PLEK TOT PLEK

KATHEDRAAL

SAINT-PIERRE-ET-SAINT-PAUL

Een echt juweeltje van gotische architectuur met een van de grootste oppervlakten van versierde glasramen van heel Frankrijk. De glas-in-loodramen in het koor dateren uit de 13de eeuw, deze in de hoofdbeuk zijn van de 15de en de 16de eeuw. Sinds 1793 staat hier ook het orgel van de abdij van Clairvaux.

De kerkschat bevat een opmerkelijke collectie reliekschrijnen (onder andere deze van de heilige Bernardus, gerestaureerd volgens de plannen van Viollet-le-Duc), relikwieën, brandschilderwerk uit de Limousin, zeldzame voorwerpen en edelsmeedkunst. Een paar opmerkelijke stukken : een Byzantijnse koffer van gepurperd ivoor (11de eeuw), de gordelbeursjes van de Graven van Champagne (14de eeuw), het emailwerk van het schildhoofd van de reliekhouder van Saint Loup (16de eeuw) en de kapel van zilversmederij van Édouard Colbert (17de eeuw).

MUSEUM VOOR SCHONE KUNSTEN EN ARCHEOLOGIE - NATUURHISTORISCH MUSEUM

Deze twee musea, opgericht ten tijde van de Revolutie, zijn ondergebracht in de 9de-eeuwse abdij Saint-Loup.

Het Museum voor Schone Kunsten en Archeologie, rijk aan encyclopedische collecties,

is vermaard om zijn schilderijen van de 14de tot de 19de eeuw: Giotto, Malouel, Spranger, Vasari, Rubens, Jordaens, Philippe de Champaigne, Le Brun, Mignard, Boucher, Hubert Robert, David en ook twee zeer zeldzame werken van Watteau en de grootste verzameling schilderijen van Natoire in Frankrijk.

De middeleeuwen worden tot leven gebracht met beelden afkomstig uit gebouwen van Troyes en omgeving, fijne kunstvoorwerpen en een uitzonderlijk glas-in-loodraam uit de 12de eeuw. De archeologische afdeling dekt de periode van de prehistorie tot de Karolingische tijd en bevat indrukwekkende megalieten en graftombes met Keltische praalwagens en juwelen. Je ziet er ook de opmerkelijke Apollo van Vaupoisson, een groot Gallo-Romeins beeld van brons, en de schat van Pouan, een verzameling wapens en sieraden, van goud en verfraaid met granaat, uit het tijdperk van de Invasies.

Het Natuurhistorisch museum van Troyes is uniek in de Champagne. Het opende zijn deuren voor het publiek in 1833. Het thema van de permanente tentoonstelling, die eind 2015 werd vernieuwd, is de diversiteit van het leven hier en elders, geïllustreerd aan de hand van zowat 300 dieren uit de hele wereld. Er is een speciaal parcours voor kinderen om hen op ludieke en tactiele wijze te laten kennismaken met biodiversiteit.

1. Museum van Hedendaagse Kunst, 16de-17de eeuw

© Daniel Le Nevé

2. Oksaal van de kerk Sainte-Madeleine, 16de eeuw

© Daniel Le Nevé

3. Basiliek Saint-Urbain, 13de eeuw

© Daniel Le Nevé

4. Kerk Saint-Pantaléon, 16de-17de-18de eeuw

© Daniel Le Nevé

MUSEUM VAN HEDENDAAGSE KUNST

Het vroegere bisschoppelijke paleis, gebouwd in de 16de en de 17de eeuw, werd gerestaureerd om onderdak te kunnen bieden aan de schenking van het echtpaar Pierre en Denise Lévy, twee industriëlen uit Troyes, die hun 'schat' in 1976 hebben overgemaakt aan de staat.

Sinds 1982 kun je in dit museum een collectie van zowat 3000 werken bewonderen, waarvan de meeste, afkomstig uit de schenking, getuigen van de voorliefde van dit koppel verzamelaars voor de Franse kunst van 1850 tot 1960 (Delaunay, Modigliani, Soutine, Balthus, Buffet...). Deze collectie omvat een opmerkelijk geheel van fauvistische werken en daarnaast ook een hele reeks niet-westerse kunstwerken. Je treft er tevens een van de grootste verzamelingen creaties van André Derain aan. Bij de kunstnijverheid zie je met name schilderijen van Maurice Marinot, een kunstenaar uit Troyes.

APOTHEICAIRERIE VAN HET HÔTEL-DIEU-LE-COMTE

Het Hôtel-Dieu-le-Comte, dat in de 12de eeuw werd opgericht door de graaf Hendrik I van Champagne, bijgenaamd de Vrijgevige, heeft zijn apotheek uit het begin van de 18de eeuw weten te bewaren. Je vindt hier een opmerkelijke verzameling van medicinale dozen en faiences van de 16de tot de 18de eeuw, die de geschiedenis van de farmacopee vertellen.

MUSÉE DE VAULUISANT: BONNETTERIE EN KUNST VAN DE 16de EEUW

Het 'Hôtel de Vauluisant' dat in de 16de eeuw gedeeltelijk werd herbouwd, biedt vandaag onderdak aan twee heel verschillende collecties: bonnetterie (kleine, door breien vervaardigde textielwaren zoals kousen) en de renaissancekunst uit de Champagne.

Het museum brengt hulde aan het grote epos van de fabricage van breigoed, de textielindustrie die Troyes haar glanstijd bezorgde en ook de titel van Europese hoofdstad van het breiwerk (maas) in de 19de en 20ste eeuw.

Het museum bevat daarnaast beelden, schilderijen en glas-in-loodramen uit de 16de eeuw. Dit zijn de getuigen van een bloeiperiode waarin Troyes een belangrijk centrum van artistieke creatie was: 'le Beau XVIe siècle', de mooie 16de eeuw.

MAISON DE L'OUTIL ET DE LA PENSÉE OUVRIÈRE (HET HUIS VAN DE WERKTUIGEN EN VAN DE DENKWERELD VAN DE ARBEIDERS)

Dit museum is ondergebracht in het herenhuis Mauroy, dat omstreeks 1550 werd gebouwd. Gerestaureerd en beheerd door 'Les Compagnons du Devoir', de Franse gildeorganisatie van ambachtslieden en kunstenaars. Het bevat sinds 1974 een collectie van 11 000 werktuigen van de

zogenaamde ‘handbewerking’ uit de 17de en de 18de eeuw, aangevuld met een bibliotheek van 32 000 werken gewijd aan de ambachten. Deze collectie werd bijeengebracht door Paul Feller, een gepassioneerd jezuïet, en is uniek in de wereld.

KERK SAINTE-MADELEINE

De kerk Sainte-Madeleine is de oudste van de stad. Ze werd gebouwd in de 12de eeuw en herbouwd in de 16de eeuw. Ze is vooral bekend om haar oksaal van bewerkte steen uit het begin van de 16de eeuw, waarvan de opengewerkte houten afsluiting wordt bewaard in het Museum Vauluisant. In het koor zie je opmerkelijke glasramen uit het begin van de 16de eeuw. Deze stellen de Schepping voor. Deze kerk bevat ook prachtig 16de-eeuws beeldhouwwerk.

BASILIEK SAINT-URBAIN

De kerk Saint-Urbain werd in 1964 gewijd tot basilica minor en is een waar juweel van gotische kunst, verwant met de Sainte-Chapelle van Parijs en de kerk Saint-Ouen van Rouen. Deze kerk werd gesticht door de in 1185 in Troyes geboren Jacques Pantaléon die in 1261 tot paus wordt verkozen en dan luistert naar de naam Urbanus IV. Ze staat op de plaats waar zijn vader van 1262 tot 1286 een schoenlapperwinkeltje had. Het kerkship en zijn gewelf werden later toegevoegd. De boogtrommel van het hoofdportaal en de glasramen van het koor dateren uit de 13de eeuw.

KERK SAINT-PANTALÉON

Deze kerk, die na de grote brand van 1524 werd herbouwd, telt een zestigtal beelden uit de 16de eeuw die werden gered uit de handen van de revolutionaire vandalen. Onder andere *Het Geloof* en *de Liefdadigheid* van Domenico del Barbieri, een Italiaanse kunstenaar die onder Frans I in Fontainebleau werkte. Het smalle schip, versierd met opmerkelijke grisaille glasramen uit de 16de eeuw, is gekroond met een heel bijzonder 17de-eeuws gewelf van kastanjarahout.

KERK SAINT-JEAN-AU-MARCHÉ

De kerk Saint-Jean-au-Marché ligt in een van de drukste wijken van de stad. Hier werden in de middeleeuwen de Jaarmarkten van Champagne gehouden. Deze kerk behoort tot de oudste van Troyes. Ze werd in de 9de eeuw verwoest door de Noormannen en in de 13de en de 14de eeuw herbouwd. Lodewijk de Stamelaar werd er in 878 tot koning gekroond en in 1420 werd hier het huwelijk van Hendrik V van Engeland met Catharina van Valois voltrokken. Na de brand van 1524 werd de kerk opnieuw gerestaureerd. Tot aan het einde van de 19de eeuw stonden naast de kerk hutjes. Het hoofdaltaar uit de 17de eeuw is verfraaid met schilderijen van Pierre Mignard en bronzen beelden van François Girardon.

STADHUIS

Het stadhuis, dat bekend staat om zijn revolutionair devies 'Eenheid, Ondeelbaarheid van de Republiek, Vrijheid, Gelijkheid, Broederschap of de Dood' is een van de weinige burgerlijke gebouwen opgetrokken in de stijl van Lodewijk XIII. De gevel 2012 gerestaureerd en is versierd met zuilen van zwart marmer. In de alkoof is het beeld van Lodewijk XIV, dat tijdens de Revolutie werd vernietigd, vervangen door dat van Minerva met helm.

HÔTEL DU PETIT-LOUVRE

Kanunnikenwoning tijdens de renaissance en tot 1792. Hier woonden de kanunniken van het

Sint-Pieterkapittel. Een van hen was Louis Budé, broer van de humanist Guillaume Budé. Hij verbleef er van 1501 tot 1517. Odard Hennequin, bisschop van Troyes van 1528 tot 1544, volgde hem op. Aan het einde van de 18de eeuw werd het een relais voor paarden. De stad Troyes heeft dit huis in 1976 gekocht. Het werd gerestaureerd en sindsdien zijn hier de stadsdiensten en het 'Centre pour l'Unesco Louis François' (cultureel centrum) gehuisvest.

HÔTEL JUVÉNAL-DES-URSINS

Dit gebouw was vroeger eigendom van de familie Juvénal des Ursins en werd na de brand van 1524 herbouwd in renaissancestijl. Het heeft een heel bijzondere erker met glasramen uit het eerste kwart van de 16de eeuw, waarin sterren zijn ingewerkt. Het Hôtel Juvenal-des-Ursins is een architecturaal pareltje uit de 'Beau XVIe siècle' van Troyes.

MARKTHALLEN

Deze hallen zijn het werk van architect Edmond Bailly en werden aan het einde van de 19de eeuw feestelijk geopend. Het is een van de grootste overdekte marktgebouwen van het Baltard-type in Frankrijk. Er werd zowel gebruikgemaakt van gietijzer als van gewoon ijzer en glas. Dit is vandaag de plek bij uitstek om de producten van de Aube en andere lekkernijen te ontdekken. Op de mezzanine, die aan het einde van de jaren 1980 aan het geheel werd toegevoegd, vind je allerlei winkels en ook stadsdiensten.

1. De voorgevel van het stadhuis, 17de eeuw

© Carole Bell

2. Hôtel du Petit-Louvre, 16de eeuw

© Daniel Le Nevé

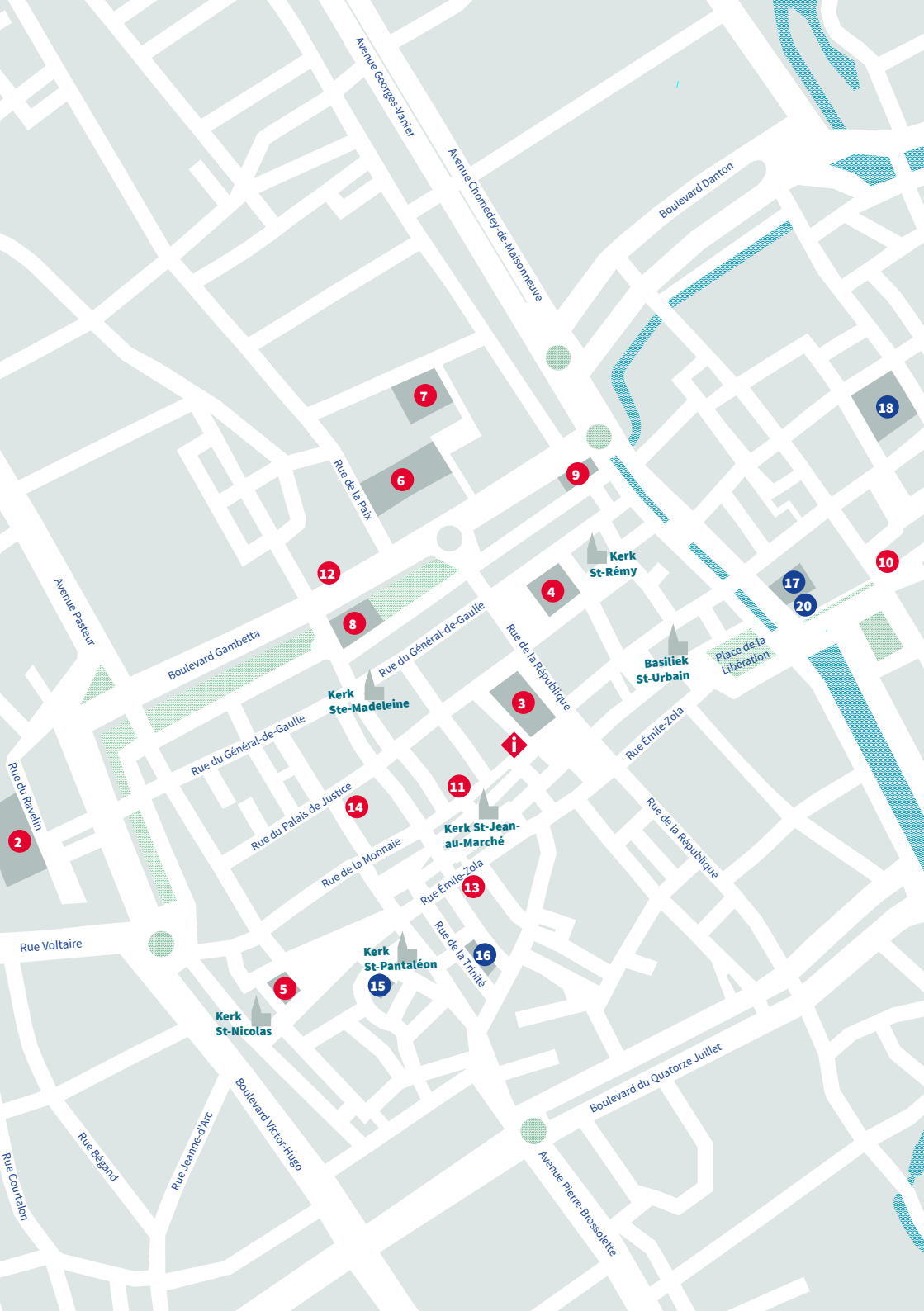
3. Hôtel Juvénal-des-Ursins, 16de eeuw

© Daniel Le Nevé

4. Markthallen, 19de eeuw

© Daniel Le Nevé

Avenue Georges-Vanier

Avenue Chomedy-de-Maisonneuve

Boulevard Danton

18

7

6

9

12

Rue de la Paix

Avenue Pasteur

Boulevard Gambetta

8

Rue du Général-de-Gaulle

Kerk Ste-Madeleine

4

Kerk St-Rémy

17

20

10

Basilek St-Urbain

Place de la Libération

Rue Émile-Zola

Rue de la République

3

i

11

Kerk St-Jean-au-Marché

Rue de la République

Rue de la Monnaie

14

Rue Émile Zola

13

Rue de la Trinité

16

Kerk St-Pantaléon

15

5

Kerk St-Nicolas

Rue Voltaire

Boulevard du Quatorze Juillet

Boulevard Victor-Hugo

Avenue Pierre-Brossolette

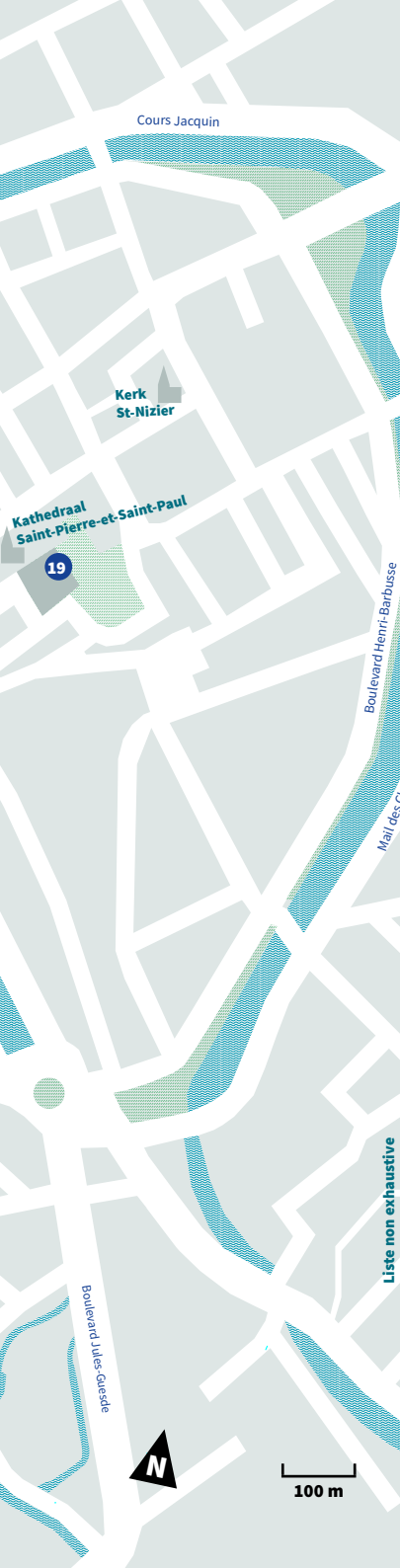
Rue Bégon

Rue Jeanne-d'Arc

Rue Couratton

2

STADSKAANT

- 1** Office de Tourisme (Bureau voor Toerisme)
- 2** Gare SNCF (Station)
- 3** Hôtel de Ville (Stadhuis)
- 4** Les Halles (Markthallen)
- 5** Bourse du Travail
- 6** Espace Argence
- 7** Médiathèque (Mediatheek)
- 8** Théâtre de la Madeleine
- 9** Théâtre de Champagne
- 10** Hôtel du Petit-Louvre
- 11** Hôtel Juvénal-des-Ursins
- 12** Villa Viardot
- 13** Hôtel du Lion-Noir
- 14** Centre Culturel Rachi

MUSEA

- 15** Musée de Vauluisant (Bonnetterie en kunst van de 16de eeuw)
- 16** Maison de l'Outil et de la Pensée Ouvrière (Huis van de werktuigen en van de denkwereld van de arbeiders)
- 17** Apothicairerie de l'Hôtel-Dieu-le-Comte (Apothicairerie van het Hôtel-Dieu-le-Comte)
- 18** Musée des Beaux-arts et d'Archéologie (Museum voor Schone Kunsten en Archeologie Natuurhistorisch museum)
- 19** Musée d'Art moderne (Museum van Hedendaagse Kunst)
- 20** Cité du vitrail (Stad van de Glasramen)

Liste non exhaustive

'IS HET EEN GOTISCHE STAD, ZOALS WE MAAN ALTE GRAAG BEWEREN? MAAN IS HET OOK GEEN STAD UIT DE RENAISSANCE?...'

Gabriel GROLEY, journalist en historicus uit Troyes, 1982. Voorwoord bij « À la renommée de la Cité Troyenne », *L'Héritage troyen du XIXe siècle*, Boekdeel I, 1984

Voor meer informatie

Service Animation du patrimoine
Tél. : 03 25 42 33 87
Courriel : a.guyard@ville-troyes.fr
www.vpah-troyes.fr

Bibliografie

Algemene werken

Association des Amis des Archives de l'Aube, *Troyes, les fortifications, les rues et les maisons anciennes*, fonds photographique Lancelot-Brunon, 2 tomes, 1991 et 1992. COLLECTIF, (Françoise BIBOLET, Chantal ROUQUET, André BOISSEAU, Emmanuel SAINT-MARS), *Histoire de Troyes des origines à nos jours*, Les éditions de La Maison du Boulanger, 1999. COLLECTIF, « Les métamorphoses de Troyes », *La Vie en Champagne*, n° 39, juillet-septembre 2004. DEGOIS (R), *Troyes rue par rue*, le Bouchon de Champagne, Les éditions de La Maison du Boulanger, 1998. DUPRÉ (P), *Troyes, pas à pas*, Troyes, Les éditions de La Maison du Boulanger, 2004. GROLEY (G), *L'héritage troyen du XIXe siècle*, Troyes, éditions la Renaissance, 1984. MORIN (A), *Topographie historique de la ville de Troyes*, Troyes, société Académique de l'Aube, 1994.

Gidsen, monografieën, themawerken

COLLECTIF, « Dossier patrimoine du XIXe siècle », *La Vie en Champagne*, n°6, avril-juin 1996. HUMBERT (J-L), *Destins d'usines*, Sauvegarde et Avenir de Troyes, Troyes, 2004. HUMBERT (J-L), *Bourgeoises et Ouvrières*, Sauvegarde et Avenir de Troyes, Troyes, 2005. PELTIER (I), *Troyes et l'Aube*, Les éditions de La Maison du Boulanger, 2005. RIFFAUD-LONGUESPÉ (Ph), *Troyes gallo-romain*, catalogue d'exposition, Musée Saint-Loup, 2004.

Troyes maakt deel uit van het nationale netwerk van Kunsthistorische Steden en Streken

Het Franse ministerie van Cultuur en Communicatie, directoraat-generaal van het patrimonium, kent het label 'Villes et Pays d'art et d'histoire' (Kunsthistorische Steden en Streken) toe aan lokale gemeenschappen die hun erfgoed tot leven doen komen. Dit label staat borg voor de kwaliteit van de gidsen-sprekers, van de animators en van het erfgoed zelf, maar ook voor het niveau van de gevoerde acties. Deze Steden en Streken tonen hun patrimonium in zijn diversiteit, van archeologische overblijfselen tot moderne architectuur. Vandaag kunnen de bezoekers gebruikmaken van de knowhow van een netwerk van 186 Kunsthistorische Steden en Streken verspreid over heel Frankrijk.

In de buurt

Châlons-en-Champagne, Reims, Langres, Sedan et Charleville-Mézières dragen het label van Kunsthistorische Stad.

De erfgoeddienst coördineert

de initiatieven van Troyes, Kunsthistorische Stad, in samenwerking met de DRAC (regionale organisatie voor culturele aangelegenheden) van Strasbourg.

Ontwerp

De erfgoeddienst (service Animation du patrimoine), Agathe Guyard, Stad Troyes.

Tekst

Agathe Guyard, Stad Troyes en Philippe Riffaud-Longuespé.

Realisatie

Isabelle Prunier, Stad Troyes.

Schaalmodel

Volgens Des signes studio Muchir Desclouds.

Fotografie

Carole Bell, Adrien Clergeot, Stad Troyes en Daniel Le Nevé.

Met deelname van

Cécile Chapplain, Éric Blanchegorge en Leslie Picardat, Stad Troyes.